

COOLIDGE EKSEN II ENVANTERİ PLUS'TA (CATI+) YER ALAN DSM-III-R, DSM-IV-TR VE DSM-5 KİŞİLİK BOZUKLUKLARI ALT ÖLÇEKLERİNİN TÜRKÇE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI
THE VALIDITY AND RELIABILITY OF THE TURKISH VERSION OF THE DSM-III-R, DSM-IV-TR VE DSM-5 PERSONALITY DISORDERS SUBTESTS OF COOLIDGE AXIS II INVENTORY PLUS (CATI+)

Yusuf BİLGE*
H. Özlem SERTEL BERK**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Coolidge Eksen II Envanteri Plus'ta yer alan Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin Türkçe versiyonundan elde edilen psikometrik özelliklerin sunulmasıdır. Adaptasyon çalışmasında %40.5'i erkek, % 59.5'i kadın ve yaş ortalaması 33.40 (Ss=10.83) olan 1286 kişilik toplum örneklemini kullanılmıştır. Test-tekrar test güvenirliliği için 52 kişilik öğrenci grubuna uygulama yapılmıştır. Yapılan analizlerde Eksen II alt ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri .64 - .83 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test analizinde korelasyon katsayıları .67- .90 arasındadır. açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın %75.58'ini açıklayan 3 faktör elde edilmiştir. Yakınsak geçerlik çalışmasında 678 kişiye 3 farklı ölçek CATI+TR ile birlikte uygulanmıştır. Yakınsak geçerlik analizlerinde elde edilen korelasyon katsayıları .27 -.75 arasında değişmektedir. Ayırt edici geçerlik analizinde kişilik bozuklukları ortalamalarının psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grup lehine anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, elde edilen bulgular CATI+TR'nin geçerli ve güvenilir bir envanter olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Coolidge Eksen II Envanteri Plus (CATI+), DSM-III-R, DSM-IV-TR, DSM-5, Kişilik Bozuklukları, Psikometrik Özellikler.

Abstract

This study aims to present the psychometric properties of the Turkish version of the DSM-III-R, DSM-IV-TR VE DSM-5 personality disorders subtests of Coolidge Axis II Inventory Plus (CATI+). The participants of the adaptation study were a community sample of 1286 individuals with a mean age of 33.40 (sd=10.83) 40.5 % were men and 59.5 % were women. 52 of the participants formed the test-retest reliability sample. With respect to Personality Disorders scales of CATI+, an exploratory factor analysis with principal components analysis method and varimax rotation revealed a three-factor structure with eigenvalues greater than 1, explaining 75.58 % of the total variance, corresponding to the three major clusters of PDs. Furthermore, a subsample of 768 individuals were presented two of the convergent validity scales where the pearson correlation values varied between .27 and .75. With respect to discriminant validity, personality disorder scale scores changed as a function of reported history of psychological/psychiatric help; those with a history of psychiatric help scored significantly higher. Cronbach's alpha values of personality disorders scales were observed to be between .64 - .83, whereas the test-retest values were .69-.90. These findings also demonstrated strong levels of psychometric evidence. As a conclusion, the Turkish version of CATI+ (CATI+TR) was accepted to be a valid and reliable inventory.

Keywords: Coolidge Axis II Personality Inventory (CATI+), DSM-III-R, DSM-IV-TR, DSM-5, Personality Disorders, Psychometric Properties.

1. GİRİŞ

Bir özelliğin sürekli bir niteliğinin olması ve bireyin uyumunu sağlamak amacıyla kullanılması, kişiliğin bir bileşeni olarak kabul edilebilmesi ve kişilik boyutu olarak değerlendirilebilmesi açısından önemli faktörlerdir. Tüm insanlarda mevcut olan bu ortak kişilik özellikleri, esneklikten yoksun ve uyum bozucu bir niteliğe sahipse ve işlevsellikte belirgin bir bozulmaya ya da öznel bir sıkıntıya neden oluyorsa kişilik bozukluklarından bahsedilir. DSM-5'e (APA, 2013) göre kişilik bozukluğu; kişinin kültürüne göre beklenenden önemli ölçüde sapmalar gösteren, süre giden bir iç yaşantı ve davranış örüntüsüdür. Bu örüntü, çok çeşitli kişisel ve toplumsal durumları kapsar ve yaygındır, esnekliği yoktur, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da işlevsellikte bozulmalara yol açar ve başlangıcı en azından ergenlik ya da genç erişkinlik yıllarında başlar. Kişiliğin oluşumunda olduğu gibi, kişilik bozukluklarının da ortaya çıkmasında doğuştan getirilen yatkınlıklar, ebeveyn tutumları, fiziksel çevre, kültürel, biyolojik ve psikodinamik faktörlerin karşılıklı ve farklı oranlarda etkileşimleri belirleyicidir.

Tarihsel açıdan bakıldığında tıbbî anlamda kişilik bozukluklarını psikozdan ayıran ilk kişi, 1801 yılında Philip Pinel'dir (Coolidge ve Segal, 1998). 1913'te Emil Kraepelin (1856-1926) psikopatik kişiliğin dört tipinden bahsetmiştir. Psikopatik terimi, zamanla kişilik bozukluğunun daha geniş bir ifadesi haline gelmiştir (Crocq, 2013). Sonraki yıllarda Kurt Schneider (1887-1967) tarafından kişilik bozukluklarına ilişkin

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü.

**Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü.

tanımlayıcı bir yaklaşım oluşturulmuştur. Schneider, çocukluktan yetişkinliğe geçişte gelişen kişilik anormalliklerini 10 farklı kişilik bozukluğu ile tanımlamaya çalışmıştır. Schneider'ın bu yaklaşımı DSM-II'de yapılan tanımlamaya benzer olarak, anormal ve psikopatik kişilikleri özetleyen ilk sistem olmuş ve bugün kullanılan yaklaşıma zemin hazırlamıştır (Coolidge ve Segal, 1998). Kişilik bozukluklarının ölçütleri ise ilk defa DSM-III'te yayınlanmıştır. DSM-III'te kişilik bozuklukları için iki önemli değişiklik yapılmıştır. Bunlardan ilki, kişilik bozukluklarının beş eksenli sistemde yer alan ikinci eksen (eksen II) kodlanmasıdır. Diğer değişiklik ise kategorik olarak sınıflandırılmış 11 kişilik bozukluğu için tanı kriterlerini içeren rehber oluşturulmasıdır (Taymur ve Türkçapar, 2012). 1994 yılında yayınlanan DSM-IV'ün metni gözden geçirilerek 2000 yılında DSM-IV-TR olarak basılmıştır. DSM-IV-TR'de DSM-III-R'deki EK-A'da daha ileri araştırmalar için yer alan kendini baltalayan (self-defeating) ve sadistik kişilik bozuklukları çıkarılmış ve yine aynı amaçla DSM-III-R'de C kümesinde yer alan pasif-agresif kişilik bozukluğu depresif kişilik bozukluğu ile birlikte EK-B'ye eklenmiştir. DSM-III ile başlayan çok eksenli değerlendirme 2013 yılında yayınlanan DSM-5'le birlikte sona ermiştir. DSM-5'te kişilik bozukluklarıyla ilgili en büyük değişiklik, kişilik bozuklukları gibi belirli bozuklukların klinik ve araştırma odağı olmasını sağlamak amacıyla oluşturulan Eksen II kodlamasının kaldırılmasıdır. APA, kişilik bozuklukları ve diğer ruhsal bozukluklar arasındaki bu yapay ayrımları kaldırmanın araştırma ve klinik pratik açısından yararlı olduğunu belirtmektedir (Grohol, 2013). DSM-IV-TR'de yer alan 10 kişilik bozukluğu DSM-5'te aynen korunmuş, EK-B'deki pasif-agresif kişilik bozukluğu ve depresif kişilik bozukluğu kaldırılmıştır. DSM-I'den DSM-5'e kadar tüm kişilik bozuklukları ve geçirdikleri değişimler Tablo 1'de özetlenmiştir:

Tablo 1. DSM'lerdeki Kişilik Bozukluklarının Evrimi (Coolidge ve Segal 1998'den esinlenerek güncellenmiştir)

DSM-I (1952)	DSM-II (1968)	DSM-III (1980)	DSM-III-R (1987)	DSM-IV (1994) DSM-IV-TR (2000)	DSM-5 (2013)
Paranoid	Paranoid	Paranoid	Paranoid	Paranoid	Paranoid
Şizoid	Şizoid	Şizoid	Şizoid	Şizoid	Şizoid
–	–	Şizotipal	Şizotipal	Şizotipal	Şizotipal
Antisosyal	Antisosyal	Antisosyal	Antisosyal	Antisosyal	Antisosyal
Emosyonel	–	Borderline	Borderline	Borderline	Borderline
İstikrarsız	–	–	–	–	–
–	Hisrerik	Histrionik	Histrionik	Histrionik	Histrionik
–	–	Narsisistik	Narsisistik	Narsisistik	Narsisistik
–	–	Çekingen	Çekingen	Çekingen	Çekingen
–	–	Bağımlı	Bağımlı	Bağımlı	Bağımlı
Kompulsif	Obsesif Kompulsif	Kompulsif	Obsesif Kompulsif	Obsesif Kompulsif	Obsesif Kompulsif
Pasif-Agresif	Pasif-Agresif	Pasif-Agresif	Pasif-Agresif	–*	–
Siklotomik	Siklotomik	–	–	–	–
Yetersiz	Yetersiz	–	–	–	–
Dissosyal	–	–	–	–	–
Cinsel Sapma	–	–	–	–	–
Bağımlılıklar	–	–	–	–	–
–	Patlayıcı	–	–	–	–
–	Astenik	–	–	–	–
			EK-A	EK-B	–
			Kendini	–	–
			Baltalayan	–	–
			Sadistik	–	–
			–	Pasif-Agresif	–
			–	Depresif	–

*Bu Kişilik Bozukluğu daha ileri araştırmalar için Ek-B'de yer almaktadır.

Yapılan araştırmalarda kişilik bozukluklarının gelişmiş toplumlarda yaygınlık oranı % 5-20 arasında değişmektedir. Ancak genel nüfusta görülen oranlarla psikiyatride yatan ve ayaktan tedavi gören hastalar da görülme oranları arasında sıklıkla farklılıklar görülmektedir. Genel nüfusta kişilik bozukluklarını saptamak zor olsa da değişik rahatsızlıklarla psikiyatride başvuranlarda kişilik bozukluğu oranı yüksektir (Öztürk & Uluşahin, 2011). Psikiyatride hastaların yaklaşık yarısında eksen I bozukluklarıyla eş tanı olarak kişilik bozukluğu bulunmaktadır. Kişilik bozuklukları aynı zamanda diğer psikiyatrik bozukluklar için de yatkınlık oluşturan, eksen I semptomlarının tedavi sonuçlarını engelleyen ve hastaların kişisel yetersizliğini, hastalanmasını ve ölüm oranını arttıran bir etkidir. Benzer şekilde somatik tıp ve nörolojideki çoğu hastada fiziksel hastalıkların yanında kişilik bozukluğu da bulunmaktadır (Svrakic ve Cloninger, 2007). Ülkemizde yapılan bir araştırmada kişilik bozukluğu yaygınlık oranı %13,8 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada kişilik bozuklukları kümelerine göre yaygınlık oranları ise; A kümesi için %7,7, B kümesi % 4,1 ve C kümesi için

ise %6,5'tir (Şenyuva, 2007). Kişilik bozukluklarının görülme sıklığı ve diğer bozukluklara önemli oranda eşlik etmesi, bu konunun araştırmacıların dikkatini çekmesine ve bu konuda sayısız araştırma yapılmasına yol açmıştır. Bu araştırmalarda kişilik bozukluğunun ölçülmesinde ve değerlendirmesinde ölçekler önemli bir rol üstlenmiştir.

Psikoloji tarihi boyunca kişiliğin değerlendirilmesini ve psikopatolojik özelliklerin ölçülmesini hedefleyen çok sayıda ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçekler, kişinin kendisinin doldurduğu öz bildirim (self-report) envanterleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerdir (sözel anket, mülakat) (Schotte, 2000). Son yıllarda psikopatolojiye bakışta kategorik yaklaşıma alternatif olarak boyutsal bir yaklaşım güçlü bir şekilde önerilmektedir. Wakefield (1979), kişilik bozukluklarını kategorik yaklaşımdan farklı olarak kişilik özelliklerinin normal kişilik fonksiyonları skalasının uç noktalarında yer alması biçiminde tanımlamaktadır. Boyutsal yaklaşımla ilgili oluşan bu eğilim, 2013 yılında yayınlanan DSM-5'te (APA, 2013) önceki versiyonlardan farklı olarak kişilik bozukluklarına kategorik yaklaşımın yanı sıra boyutsal yaklaşımın da eklenmesiyle birlikte kısmen karşılık bulmuştur. DSM-5'in kişilik bozukluklarına boyutsal yaklaşımını değerlendirmek amacıyla "DSM-5 için Kişilik Envanteri" (PID-5, Krueger v.d. 2012) geliştirilmiştir. DSM'de yer alan kişilik bozukluklarının değerlendirilmesi için geliştirilen ve temel psikometrik özellikleri taşımaları sebebiyle sık kullanılan psikopatoloji ve kişiliği kategorik veya boyutsal bir perspektifle sınıflama biçimini referans alan envanterler şunlardır:

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI-2, Butcher v.d., 2001), Shedler-Westen Değerlendirme Prosedürü-200 (SWAP-200, Westen ve Shedler, 2000) DSM-5 için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (SCID-5-PD, First, v.d. 2016), Kişilik Organizasyon Envanteri (IPO, Lenzenweger v.d. 2001), DSM-IV'deki Kişilik Bozuklukları için Yapılandırılmış Görüşme (SIDP-IV, Pfohl, Blum ve Zimmerman, 1997), Adaptif ve Adaptif Olmayan Kişilik Çizelgesi (SNAP, Clark, 1993), Kişilik Bozukluğunun Boyutsal Değerlendirmesi-Temel Envanter (DAPP-BQ, Livesley ve Jackson, 2002), Kişiliğin Standardize Değerlendirmesi (SAP, Pilgrim v.d. 1993), Kişilik Değerlendirme Çizelgesi (PAS, Tyrer v.d. 1979), Kişilik Tanı Envanteri (PDQ-R, Hyler v.d. 1992), Millon Çok Yönlü Klinik Envanteri (MCMI, Millon, Millon ve Davis, 1997), Iowa Kişilik Bozukluğu Taraması (IPDS, Langbehn v.d. 1999), Uluslararası Kişilik Bozukluğu İncelemesi (IPDE, Loranger, Janca ve Sartorius, 1997), Coolidge Eksen II Envanteri Plus (CATI+, Coolidge, 2006).

Listenin uzunluğuna rağmen ülkemizde kişilik bozukluklarını değerlendirmeye yönelik geliştirilmiş herhangi bir ölçek mevcut değildir. Türkçeye çevirilmiş ve psikometrik özellikleriyle ilgili çalışma yapılmış ölçek sayısının azlığı ise oldukça dikkat çekicidir. Ülkemizde kişilik bozukluklarıyla ilgili araştırmaların çoğunda DSM-III-R referanslı SCID-II (Coşkunol, Bağdiken ve Sorias, 1994; Sorias, Saygılı ve Elbi, 1990) kullanılmaktadır. Bu noktada DSM'de ve geliştirilen ölçeklerde önemli değişimler olmasına rağmen Türkiye'de henüz boyutsal yaklaşımı referans alan DSM temelli güncel, geçerli ve güvenilir bir öz-bildirim ölçüm aracının bulunmamasının, kişilik bozuklukları araştırmaları açısından önemli bir eksiklik olduğu belirtilmelidir.

Yukarıda bahsedilen bu eksikliğin giderilmesi ve alandaki yeni bilgi ve görüşlere uyumun sağlanması amacıyla DSM-5 için de önerilen (Widiger, 2005) boyutsal temelli bakış açısına göre hazırlanmış bir kişilik testinin Türkçeye kazandırılması gerektiği düşünülerek sık kullanılan ölçekler arasında yer alan (Schotte, 2000) Coolidge Eksen II Envanteri Plus'ın (CATI+) (Coolidge, 2006) adaptasyon çalışması doktora tezi kapsamında tarafımızdan gerçekleştirilmiştir (Bilge, 2014). Adaptasyon çalışmamızda Eksen 1 alt ölçekleri ile ilgili güçlü psikometrik kanıtlar elde edilmiştir (Bilge, Sertel Berk ve Bilge, 2015). Kişilik bozuklukları alt ölçekleriyle ilgili elde edilen psikometrik sonuçlar ise bu makalede sunulacaktır.

Temel amaç olarak, DSM kriterlerine dayanan kişilik bozukluklarının değerlendirilmesini hedefleyen CATI+ ile aynı zamanda DSM'de yer alan anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), şizofreni, psikotik düşünce, sosyal fobi, içe çekilme, yetişkin dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) gibi psikopatolojik sendromlar ile nöropsikolojik işlevlerin (Dil İşlevleri, Hafıza ve Konsantrasyon ve beyin işlev bozukluğuna bağlı nörosomatik belirtiler dahil) değerlendirilmesi de mümkündür.

CATI+ sekiz ana başlıkta toplanan aşağıdaki alt ölçeklerden oluşmuştur;

- 1. DSM Eksen I Bozuklukları:** Anksiyete, Depresyon, TSSB, Yetişkin DEHB, Psikotik Düşünce, Şizofreni, Sosyal Fobi ve İçe Çekilme.
- 2. DSM'ye Dayalı Kişilik Bozuklukları:** DSM-III-R, DSM IV-TR (APA, 2007) ve DSM-5'te (APA, 2013) yer alan Antisosyal, Çekingen, Borderline, Bağımlı, Histrionik, Narsisistik, Obsesif-Kompulsif, Paranoid, Şizoid ve Şizotipal Kişilik bozukluklarının yanı sıra Ek B'deki Pasif Agresif

ve Depresif Kişilik bozuklukları ile DSM-III-R ekinde yer alan Sadistik ve Kendini Baltalayan (Self-Defeating) kişilik bozuklukları olmak üzere toplam 14 kişilik bozukluğu.

3. **Nöropsikolojik Fonksiyon Bozuklukları:** Beyin hasarıyla ilişkili Dil, Hafıza ve Konsantrasyon ve Nörosomatik olmak üzere üç ölçek.
4. **Frontal Lobun Yönetici Fonksiyonları:** Bu fonksiyonlar üç ölçek ile ölçülmektedir; Karar Verme Zorluğu, Planlama Problemleri ve Görev Tamamlama Zorluğu
5. **Tıbbi bir duruma bağlı kişilik değişimi:** Bu bölümde 5 alt ölçek vardır. Bunlar Saldırganlık, Apati, Disinhibisyon, Duygusal Değişkenlik ve Paranoya.
6. **Düşmanlık Ölçekleri:** Öfke, Tehlikelilik ve Dürtüsellik ölçekleri.
7. **Normatif Ölçekler:** Bu bölüm beş ek klinik ölçek içerir; Apati, Duygusal Değişkenlik, Kararsızlık, Uyumsuzluk ve İçedönüklük-Dışadönüklük.
8. **Geçerlik Ölçekleri:** Bu bölümde katılımcıların dikkatli ve dürüst cevaplar verip vermediklerini değerlendirmek için 4 ölçek vardır. Bunlar Cevap Seçim Sıklığı, Rastgele Cevaplama, İyi veya Kötü Görünme Eğilimi ve Bariz Patolojiyi İnkâr Etme Eğilimidir.

250 maddeden oluşan ve bir öz-bildirim envanteri olan Coolidge Eksen İki Envanteri Plus'ın orijinal formu DSM III-R'ye göre geliştirilmiş (CATI: Coolidge, 1984; Coolidge & Merwin, 1992) ve 200 maddeden oluşmuştur. 2006 yılında DSM IV-TR'ye göre revize edilen envanter, yaklaşık 30-45 dakikada cevaplandırılabilir. CATI+ boyutsal bir yaklaşıma dayanmaktadır ve normlar, normal işlev gösteren insanlardan elde edilen veriler kullanılarak oluşturulmuştur. Kesme puanları bir veya iki standart sapma ile belirlenmiştir (Coolidge, 2006). CATI+'da envanter maddeleri, 1 (kesinlikle yanlış), 2 (Yanlış ya yakın), 3 (Doğruya yakın) ve 4 (Kesinlikle doğru) şeklinde Likert tipi ölçeklendirilmektedir. Teorik olarak DSM kriterlerine göre kesişen ve ayırt edici geçerliği tehdit etmeyen maddeler alt ölçeklerde örtüşen maddeler olarak değerlendirilmektedir (Coolidge, 2006). DSM-5'te kişilik bozuklukları kriterlerinde herhangi bir değişiklik yapılmadığı için güncelliğini koruyan CATI+'nın öz-bildirim ve önemli diğeri olmak üzere iki formu vardır. Önemli diğeri formu ile ilgili yapılan çalışmada (Coolidge, Burns ve Mooney, 1995) kişinin kendisinin ve önemli diğeri hakkında doldurduğu formlar arasında anlamlı derecede korelasyonlar bulunmuştur. Envanter Bulgarca (Kalchev, Balev ve Coolidge, 1997), İtalyanca (Pezzarossa v.d., 1994), İspanyolca, Vietnamca, Çince, ve Almanca'ya çevrilmiştir (Sprague, 2009). Ölçeğin kısa formu Watson ve Sinha (2007) tarafından geliştirilmiştir.

CATI +'nın standardizasyon çalışmalarında toplam 937 kişiye uygulama yapılmıştır. 359 erkek 578 kadından oluşan normatif örneklemin yaş ortalaması 29.20, yaş aralığı ise 18-92'dir.

Test-tekrar test güvenilirliği için yapılan çalışmada, 39 öğrenciye 1 hafta aralıkla yapılan uygulamada ortalama güvenilirlik katsayıları kişilik bozukluğu ölçekleri için .90, depresyon ölçeği için .88, anksiyete ölçeği için .89 ve nöropsikolojik disfonksiyon ölçeği için ise .83 olarak hesaplanmıştır.

Kişilik bozuklukları alt ölçeklerinin geçerlik çalışması için 11 klinik psikologla görüşülmüş, kişilik bozukluğu olduğundan şüphelenilen, en az beş seans devam eden, psikotik, mental bozukluğu, bipolar ve şizofrenik olmayan toplam 24 kişilik bir gruba CATI+ ve Millon Çok Yönlü Klinik Envanteri uygulanmıştır. Her iki envanterin kişilik bozuklukları alt ölçekleri arasında bulunan korelasyon katsayıları: Antisosyal .57, Çekingen .80, Borderline .87, Bağımlı .43, Histrionik .72, Narsisistik .38, Obsesif-Kompulsif .10, Paranoid .58, Pasif-Agresif .86, Sadistik .40, Şizoid .22, Şizotipal .65 ve Self-Defeating .67. 13 Kişilik bozukluğu için ortalama geçerlik korelasyon katsayısı ise .58'dir.

Bu çalışmaya ek olarak, kişilik bozukluğu olanlar ve olmayanları ayırt etmek için Uyum indeksi analiz edilmiştir (71madde). 24 hasta ile eşlenen 609 kişiden oluşan kontrol grubunun ortalamaları arasındaki fark için t testi yapılmış ve iki grup arasındaki ortalama farkının $p < .003$ olduğu görülmüştür.

Kişilik bozuklukları alt ölçeklerinin faktör analizi için Varimaks döndürmesiyle Temel bileşenler analizi yapılmıştır. Analiz, 937 kişilik normatif örneklem grubu sonuçlarına uygulanmış ve sonuç olarak, bileşen 1 için total varyans % 44.3, bileşen 2 için % 18.3, bileşen 3 için % 12.3 hesaplanmıştır. Üç temel bileşenden bileşen 1'in (Çekingen, Obsesif-Kompulsif, Bağımlı, Kendini Baltalayan ve Pasif Agresif kişilik bozuklukları) ana teması çekingen davranış, genel uyumsuzluk ve anksiyöz özellikler; Bileşen 2'nin (Antisosyal, Sadistik, Şizotipal ve Paranoid kişilik bozuklukları) teması impulsivite, negativizm ve şüpheliktir. Bileşen 3'ün (Şizoid, Histrionik, Narsisistik ve Borderline kişilik bozuklukları) teması ise içe-dışadönüklüğün patolojik sürekliliği olarak yorumlanmıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu makalede Coolidge Eksen II Envanteri Plus'ın (CATI+) kişilik bozuklukları alt ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirliğiyle ilgili elde edilen psikometrik verilerin sunulması amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Hipotezleri

CATI+'nın adaptasyon çalışmasında sınanan güvenilirlik ve geçerlik hipotezleri aşağıda sunulmuştur:

HİPOTEZ 1. Coolidge Eksen İki Envanteri+Türkçe Formu güvenilir bir ölçektir yani,

H.1.1. Coolidge Eksen İki Envanteri+Türkçe Formu'nun tüm alt ölçeklerinin maddeler arası (iç tutarlık) Cronbach Alfa korelasyon katsayısı yüksek olacaktır.

H.1.2. Coolidge Eksen İki Envanteri+ Türkçe Formu'nun Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin 4 hafta arayla (test- tekrar test) elde edilen puanları arasında Pearson Momentler çarpımı korelasyon değişmezlik katsayıları yüksek olacaktır.

HİPOTEZ 2. Coolidge Eksen İki Envanteri+Türkçe Formu geçerli bir ölçektir yani,

H.2.1. : Faktör analizi sonucunda envanterin Kişilik Bozukluğu alt ölçekleri orijinaliyle uyumlu olarak 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkacaktır.

H.2.2. Yakınsak geçerlik kapsamında kullanılan MMPI-KB, KiÖ-KF ve FOTÖ'nün ilgili alt ölçekleri ile Coolidge Eksen İki Envanteri+ Türkçe Formu Kişilik Bozuklukları alt ölçekleri arasında yüksek ve anlamlı seviyede korelasyonlar olacaktır.

H.2.3. Ayırt edici geçerlik kapsamında psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grubun Coolidge Eksen İki Envanteri+Türkçe Formu Kişilik Bozuklukları puanları psikiyatrik yardım öyküsü olmayan grubun aynı alt ölçek puanlarından anlamlı derecede yüksek olacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

CATI+TR'nin Türkçe adaptasyonu çalışmasında toplam 1286 kişilik toplum örneklemini kullanılmıştır.

2.1.1. CATI+TR Güvenirlik Çalışması Grupları

CATI+TR'nin Türkçe adaptasyon çalışmasında, İstanbul ilinde yaşayan 765'i kadın (% 59.5), 521'i erkek (% 40.5) olmak üzere toplam 1286 kişilik bir örneklem kullanılmıştır. Katılımcı sayısının, ortak varyans değerlerine ilişkin öneriler de göz önüne alınarak envanterde yer alan madde sayısının en az 5 katı olmasına dikkat edilmiştir (Mc Callum, Widaman, Preacher ve Hong, 2001). Örneklem grubu, ölçekleri önemli ölçüde eksik dolduranlar veya CATI+TR'de yer alan kontrol maddelerinden herhangi birisine "kesinlikle yanlış" seçeneği dışında cevap verenler değerlendirme dışı tutularak oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş aralığı 18-64'tür. Bu yaş aralığı yine TÜİK'in yaş sınıflandırmasına göre 10 yıl aralıklı 5 kategoriye ayrılmıştır. Yaş kategorilerine göre katılımcıların % 26.7'si (n=343) 18-24, % 29'u (n=374) 25-34, % 28.1'i (n=361) 35-44, % 11.6'sı (n=149) 45-54 ve %4.6'sı 55-64 yaş grubundadır. Örneklem yaş ortalaması 33.40'dır (Ss=10.83). Çalışmaya katılanların % 19.8'i (n=254) ilköğretim, % 37.5'i (n=482) lise ve % 42.7'si (n=550) üniversite ve üstü eğitim almışlardır; % 38.7'si (n=498) bekâr, % 58.2'si (n=749) evli, % 2.1'i (n=27) eşinden ayrılmıştır ve yaklaşık % 1'inin (n=12) ise eşi vefat etmiştir; % 7.7'sinin (n=99) ekonomik durumu düşük, % 83.4'ünün orta (n=1073), % 8.9'unun (n=114) yüksektir. Örneklem oluşturulurken toplum örneği ele alındığı için psikolojik veya psikiyatrik tedavi öyküsü olanlar istatistiksel analizlerde değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Örneklem % 9.6'sının (n=123) psikolojik veya psikiyatrik tedavi öyküsü vardır, % 90.4'nün (n=1163) ise tedavi öyküsü yoktur. Katılımcıların mesleklerinin sınıflaması TÜİK'in Sınıflama Sunucusu'nda yer alan Uluslararası Meslek Sınıflaması ISCO 08'e göre yapılmıştır. Örneklem grubunun demografik özelliklerinin tümü Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. CATI+TR'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki örneklem grubunun demografik özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	765	59.5
Erkek	521	40.5
Yaş Aralığı		
18-24	343	26.7
25-34	374	29.0
35-44	361	28.1
45-54	149	11.6
55-64	59	4.6
Eğitim		
İlköğretim	254	19.8
Lise	482	37.5
Üniversite ve üstü	550	42.7
Medeni Durum		
Bekar	498	38.7
Evli	749	58.2
Ayrılmış	27	2.1

Eşi vefat etmiş	12	1.0
Ekonomik durum		
Düşük	99	7.7
Orta	1073	83.4
Yüksek	114	8.9
Psikolojik veya Psikiyatrik Tedavi Öyküsü		
Evet	123	9.6
Hayır	1163	90.4
Ana Meslek Grupları		
Yöneticiler	13	1.0
Profesyonel meslek mensupları	308	24.1
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	134	10.4
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	32	2.5
Hizmet ve satış elemanları	107	8.3
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	49	3.8
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	21	1.6
Nitelik gerektirmeyen meslekler	22	1.7
Emekli	25	1.9
Ev hanımı	203	15.8
Öğrenci	269	20.9
Diğer	39	3.0
Meslek Belirtmeyen	64	5.0

Dört hafta arayla yapılan test-tekrar test uygulamasında İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğrenim gören 45'i kadın 7'si erkek olmak üzere toplam 52 gönüllü öğrenciden oluşan katılımcı grubunun ise yaş ortalaması 21.02'dir (Ss= 2.15).

2.1.2. CATI+TR Geçerlik Çalışması Grupları

Yakınsak geçerlik çalışması için 1286 kişilik örneklem grubundan 678 kişiye yakınsak geçerlik için uygulanan ölçek ve envanterler, CATI+TR ile birlikte verilmiştir. Ölçek ve envanter setleri ile bunlara ait katılımcı sayısı Tablo 3'te verilmiştir. Ölçek bazında değerlendirildiğinde 243 kişiye MMPI-KB, 329 kişiye KIÖ-KF ve 106 kişiye FOTÖ ile birlikte CATI+TR eş zamanlı olarak verilmiştir. Uygulama yapılan gruplardaki katılımcı sayısı, yaş ortalamaları ve cinsiyetleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Yakınsak geçerlik sınavı kapsamında CATI+TR ile birlikte uygulanan geçerlik ölçekleri ve bu ölçekleri alan katılımcıların yaş ve cinsiyetlerine ilişkin demografik özellikleri

Ölçekler*	Yaş (Ortalama/SS)	Kadın	Erkek	Toplam n
MMPI-KB	29.62/12,37	% 56 (n=136)	% 44 (n=107)	243
KIÖ-KF	35.81/9.00	% 53.2 (n=175)	% 46 (n=154)	329
FOTÖ	35.11/9.02	% 59.4 (n=63)	% 43 (n=46)	106

*MMPI-KB: Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri-Kişilik Bozuklukları; KIÖ-KF: Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Form; FOTÖ: Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği

Ayırt edici geçerlik sınavında 1286 kişilik araştırma grubu, katılımcıların psikolojik veya psikiyatrik tedavi öyküsünün olup olmadığına göre gruplandırılmıştır. Psikolojik veya psikiyatrik tedavi olmayan grup 1163 (% 90.6) kişiden, tedavi öyküsü olan grup ise 123 kişiden (% 9.6) oluşmaktadır. Bu grupların yaş ortalamaları ve cinsiyete göre katılımcı sayıları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ayırt edici geçerlik sınavı kapsamında oluşturulan gruplardaki katılımcıların yaş ve cinsiyetlerine ilişkin demografik özellikleri

Psikolojik veya Psikiyatrik Tedavi Öyküsü	Yaş (Ortalama/Ss)	Kadın	Erkek	Toplam n
Var	32.55/9.92	% 74 (n=91)	% 26 (n=32)	123
Yok	35.81/9.00	% 58 (n=674)	% 42(n=489)	1163

2.2. Verilerin Toplanması

CATI+'nın çeviri işlemi tamamlandıktan sonra ulaşılabilirlik-elverişlilik ilkesine göre seçilen örneklem grubundaki katılımcılara CATI+TR ve diğer ölçekler eş zamanlı ve karışık sırayla verilmiştir. Demografik bilgiler formu ve yönerge CATI+TR kitapçığının ön sayfasında yer almaktadır. Katılımcılardan yönergenin dikkatle okunması, demografik bilgilerin eksiksiz doldurulması ve ölçeklerin araştırmacının söylediği sırayla yanıtlanması istenmiştir. Test-tekrar test için yapılan uygulama grup olarak, diğer uygulamaların tamamı ise bireysel olarak yapılmıştır. Bireysel uygulamalarda gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ölçekler gönüllü katılımcıya verilmiş, doldurulduktan sonra araştırmacı tarafından teslim alınmıştır. Katılımcılara uygulamaya katılmaları karşılığında herhangi bir ücret ödenmemiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı sayısının her madde için en az 5 kişi olması gerekliliği göz önünde bulundurularak toplam 1365 kişiye envanter ve ölçekler verilmiştir. Fakat 79 katılımcı ölçekleri önemli ölçüde eksik

doldurdıkları veya kontrol maddelerinden (madde 39, 84 ve 196) herhangi birisine “kesinlikle yanlış” cevabı dışında cevap verdikleri için değerlendirme dışında tutulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Demografik Bilgiler Formu

Bu çalışmada katılımcıların yaş, cinsiyet, ekonomik durum, meslek, eğitim ve psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü gibi sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgileri içeren form CATI+TR kitapçığının ön yüzünde bulunmaktadır.

2.3.2. Coolidge Eksen II Envanteri Plus Türkçe Formu (CATI+TR)

Coolidge Eksen II Envanteri, isminde sadece Eksen II geçmesine rağmen çok eksenli bir envanterdir. Envanterde bulunan 250 madde, 4 geçerlik ölçeği de dahil olmak üzere toplam 45 alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçeklerdeki bazı maddeler diğer alt ölçeklerle ya doğrudan ya da tersine değerlendirilerek örtüşmektedir. Katılımcı her maddeyi okuduktan sonra maddede geçen ifadenin kendisine uygunluğunu 1 (kesinlikle yanlış), 2 (Yanılsa yakın), 3 (Doğruya yakın) ve 4 (Kesinlikle doğru) şeklinde dördümlü Likert skalasında derecelendirmektedir.

Çeviri Çalışmaları: Coolidge Eksen II Envanteri'nin Türkçe adaptasyonunu yapmak için F.L. Coolidge'dan gerekli izin, ölçek ve ölçekle ilgili bilgiler Ekim 2011 tarihinde alınmıştır. Envanterin Türkçe'ye çevirisi iki İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu çevirmene ve İngilizceye hâkim bir psikologa yaptırılmıştır. Çeviri sonrasında çeviriler incelendikten sonra orijinal maddeleri en iyi temsil ettiği düşünülen ifadeler, Türkçe ölçeklerdeki benzer maddeler ve DSM kriterleri de göz önünde bulundurularak seçilmiş ve envantere son şekli verilmiştir. Envanterin geçerlik ölçeklerinden birisi olan Rastgele Cevaplama Ölçeği'nde yer alan ve “kesinlikle yanlış” cevabı verilmesi gereken kontrol maddelerinden 39. madde “Denver Broccos futbol takımında kaptanlık yaptım”, 89. madde “Fransız Yabancı Lejyonu üyesiydim” ve 196. madde “Manş Denizi'ni yüzerek geçtim”, sırasıyla “A Milli futbol takımında kaptanlık yaptım”, “Sualtı Taarruz Komutanlığı'nda komandoydum” ve “Marmara Denizi'ni yüzerek geçtim” şeklinde Türk kültürüne uygun olarak yerleştirilmiştir. Envanterin diğer maddeleri de kültürel açıdan incelenmiş ve Türk kültür normlarına uymayan herhangi bir maddeye rastlanmamıştır. Envanterin son şekli Türkçe dilbilgisi yapısı açısından bir Türk Dili uzmanına incelenmiştir. F.L. Coolidge tarafından çevirinin incelenmesi için geri çeviri işlemi envanteri Türkçeye çevirenler dışında başka bir İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu çevirmene yaptırılmıştır. Bu çeviri F.L. Coolidge tarafından incelenmiş ve geçerlik-güvenirlilik çalışmasında kullanılmak üzere onaylanmıştır.

2.3.3. Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri-Kişilik Bozuklukları (MMPI-KB)

MMPI kişinin kendisinin “doğru” ve “yanlış” biçiminde yanıtladığı 566 sorudan oluşan objektif bir kişilik envanteridir. McKinley ve Hathaway tarafından geliştirilen envanter Savaşır tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Envanterin geçerlik çalışması ise Erol tarafından yapılmıştır (Savaşır, 1981; Erol, 1982). Üç geçerlik (L:yalan, F:uyum ve K:savunma-inkar) ve 10 klinik alt ölçeği (Hs: hipokondriyazis, D:depresyon, Hy: histeri, Pd: psikopatik sapma, Mf: erkeklik-kadınsılık, Pa: paranoya, Pt: psikasteniy, Sc: şizofreni, Ma: hipomani ve Si: sosyal içe dönüklük) bulunan envanterin güvenilirlik değerlerinin 0.51 ile 0.89 arasında olduğu hesaplanmıştır.

MMPI soruları kullanılarak Morey tarafından geliştirilen toplam 265 maddeden oluşan kişilik bozuklukları alt ölçekleri ise, DSM-III Eksen II'de yer alan 11 kişilik bozukluğunu (paranoid, şizotipal, şizoid, borderline, antisosyal, narsistik, histrionik, çekingen, bağımlı, obsesif-kompulsif ve pasif-agresif kişilik bozuklukları) içermektedir. Oral ve Ceyhun (1994) tarafından 500 normal ve 500 hastadan oluşan gruplar üzerinde yapılan araştırmada psikiyatrik grubun kişilik bozuklukları ortalama ham puanları Morey'in orijinal çalışmasındaki ortalamalara yakın bulunmuştur. Bu çalışmada kişilik bozuklukları alt ölçek puanlarının normal ve hasta grubu birbirinden anlamlı bir şekilde ayırt ettiği görülmüş ve alt testlerin psikiyatride Eksen II tanılarının konulmasında kullanılabileceği sonucuna varılmıştır (akt. Ceyhun ve Oral, 1998).

2.3.4. Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Türkçe Form (KİÖ-KTF)

Türkçeye Kişilik İnanç Ölçeği (KİÖ) olarak çevrilen ölçek, bilişsel kurama ve klinik gözlemlere dayanarak Beck ve arkadaşları tarafından DSM-IV Eksen-II kişilik bozuklukları için geliştirilen, özel inanç ve varsayımlardan oluşan şemaları içermektedir. Bu şemalar DSM-IV'teki borderline kişilik bozukluğu dışındaki 9 kişilik bozukluğuna karşılık gelmektedir. Uzun formu her bir kişilik bozukluğu için 14 sorudan oluşan ölçek toplamda 126 madde içermektedir. Ölçeğin uygulamasında denekler her bir maddedeki ifadelerin kendilerine ne kadar uyduğunu sıfır (hiç inanmıyorum) ile dört (tamamıyla inanıyorum) arasında işaretlemektedirler. KİÖ geliştirildiği 1991 yılından bu yana hem normal popülasyonda hem de psikiyatrik

hastalarda bilişsel bir profil çıkarmak ve tedavide kullanılacak fonksiyonel olmayan inançları tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. KIÖ'nün orijinal formunun Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Türkçapar ve arkadaşları tarafından yapılmış olup 0.67 ile 0.90 arasında iç tutarlılık katsayısı elde edilmiştir (Türkçapar v.d., 2007).

Ölçeğin orijinal formunu geliştiren çalışmacılar, aynı değerlendirme özelliğine sahip ancak daha kısa ve pratik bir ölçek elde etmek amacıyla KIÖ'nün orijinal formundaki ayırt edici özelliği yüksek olan maddeleri seçerek 65 maddeden oluşan Kişilik İnanç Ölçeği - Kısa Formu geliştirmişlerdir (Butler, Beck ve Cohen, 2007). Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Taymur ve arkadaşları tarafından (2011) yapılan KIÖ Türkçe kısa form, orijinal kısa ölçekte olduğu gibi, KIÖ Türkçe uzun formdaki sorular arasından çekilerek oluşturulmuştur. Kısa formun Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 18-29 yaş arası toplam 232 üniversite öğrencisinden oluşan grupla yapılmıştır. Ölçeğin toplam Croanbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92 iken alt ölçeklerin güvenilirlik katsayıları .61 ilâ .85 arasındadır. 100 öğrenciye 4 haftalık arayla yapılan test-tekrar test çalışması sonucunda korelasyon katsayıları .66 ilâ .87 arasında bulunmuştur.

2.3.5. Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (FOTÖ)

FOTÖ, işlevsel olmayan tutumların ortaya çıkma sıklığını ölçmektedir. FOTÖ ile ele alınan tutumlar, bilişsel yapının daha derinlerindeki "şemalar" ile yüzeydeki "olumsuz otomatik düşünceler" arasında kalan ve otomatik düşüncelere göre daha yapısal olan ara inançlardır. Bu tutumlar, bireyin kendini ve dünyayı değerlendirirken kullandığı mutlak ve katı standartları yansıtır (Savaşır ve Şahin, 1997). 40 maddeden oluşan ve 1-7 arasında puanlanan Likert tipi bu ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin işlevsel olmayan tutumlarının sıklığını gösterir. Weismann ve Beck (1978) tarafından geliştirilen ölçeğin psikometrik özelliklerinin araştırılması ve Türk örnekleminde uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Şahin ve Şahin (1992) tarafından gerçekleştirilmiş ve "mükemmelci tutum", "onay görme ihtiyacı", "bağımsız tutum" ve "değişken tutum" olmak üzere dört faktör elde edilmiştir. Tüm ölçekte elde edilen Cronbach alfa katsayısı .79 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Analizi

2.4.1. CATI+TR'nin Türkçe Adaptasyonu Veri Analizleri

CATI+TR'nin alt ölçeklerinin güvenilirlik analizi kapsamında, iç tutarlılık için Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. Bu işlemde sonra her alt ölçekteki maddelerden madde-toplam korelasyon katsayısı .20'nin altında olanlar incelenmeye alınmıştır. Bu maddeler testten doğrudan atılmayıp bir testin iç tutarlılığını bulmanın bir diğer yolu olan, güvenilirliği düşüren madde açısından o testte yüksek (% 75'in üstünde) ve düşük (%25'in altında) puan alan uç grupları karşılaştırma yöntemi (Büyüköztürk, 2003; Anastasi, 1988, akt. Bulduk ve Cesur, 2003) uygulanmıştır. Bu işlemin amacı, maddelerin iki grubu birbirinden anlamlı derecede farklılaştırıp farklılaşmadığını görmektir. Yapılan t testi analizleri sonucunda grupları anlamlı derecede farklılaştırmayan maddeler ölçeklerden çıkarılmıştır. Ancak bu işlemi yaparken örneklem grubumuzun 1286 kişilik büyük bir örneklem grubundan oluşması nedeniyle küçük farklılıkların anlamlı çıkma olasılığına karşı anlamlılık seviyesi .05 yerine .01 olarak tercih edilmiştir.

CATI+TR Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeği Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, kişilik ölçekleri için sınır olarak kabul edilen .70 iç tutarlılık katsayısından (Nunnally ve Bernstein,1994 akt. Bacanlı, İlhan ve Aslan,2009) düşük çıktığı için CATI+TR'nin diğer maddeleri de kullanılarak alternatif Türkçe versiyon Şizoid KB alt ölçeği oluşturulmuş ve bu alt ölçek Lisrel 8.51 programında Doğrulayıcı Faktör Analizi'ne tabi tutulmuştur.

Test-tekrar test güvenilirliği ve yakınsak geçerlik için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analizi yapılmıştır. Aynı zamanda yakınsak geçerlik için kullanılan MMPI-Kişilik Bozuklukları, Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Form ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeğinin çalışmamızdaki güvenilirliklerini görmek için Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır.

Ayırt edici geçerlik çalışmasında psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grupla yardım öyküsü olmayan grubun alt ölçek ortalama puanları arasındaki farklılıkları incelemek için ise bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Ayırt edici geçerlik analizinde de örneklem grubumuzun büyük olması nedeniyle anlamlılık seviyesi .01 olarak belirlenmiştir.

Eksen II' deki alt ölçeklerin kendi aralarındaki faktör yapısını incelemek içinse Ana Bileşenler Yöntemi ve Varimax döndürmesi ile Faktör analizi uygulanmıştır. Veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Barlett testi ile yapılmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS v21.0 programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. CATI+TR'nin Güvenirlik Çalışması Bulguları

Coolidge Eksen İki Envanteri+Türkçe Formu'nun tüm alt ölçeklerinin güvenilirlik analizleri 765'i kadın (% 59.5), 521'i erkek (% 40.5) yaş ortalaması 33.40 (Ss=10.83) olan 1286 kişilik toplum örnekleminde elde edilen veriler kullanılarak yapılmıştır.

3.1.2. İç Tutarlılık Analizi Bulguları

CATI+TR'nin tüm alt ölçeklerinin ilk güvenilirlik katsayıları hesaplandıktan sonra, her ölçeğe ait maddelerin madde-toplam puan korelasyonlarına bakılmıştır. Madde-toplam puan korelasyonları .20'nin altında olan maddeler için, o alt ölçekte yüksek (%75'in üstünde) ve düşük puan (%25'in altında) alan grupların verileri t testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada katılımcı sayısının büyüklüğü nedeniyle anlamlılık seviyesi için .01 değeri sınır olarak kabul edilmiştir. Yüksek ve düşük puan alan grupları anlamlı derecede ayırt eden maddeler ilgili alt ölçeklerden çıkarılmamıştır. Sonuçta, madde-toplam puan korelasyonları negatif olan ve t testine göre grupları anlamlı derecede ayırt etmeyen maddeler alt ölçeklerden çıkarılarak ölçeklerin nihai madde sayısı belirlenmiştir.

CATI+TR Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .56 olarak bulunmuştur. Bu katsayı, kişilik ölçekleri için sınır olarak kabul edilen .70 iç tutarlılık katsayısından (Somer, Arkar ve Tatar, 2004, s.91; Nunnally ve Bernstein,1994 akt. Bacanlı,2009) düşüktür. Bu nedenle, DSM-IV-TR kriterleri ve Türkiye'de kullanılan diğer kişilik bozuklukları ölçeklerinde bulunan maddeler (MMPI-KB ve SCID-II) incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda diğer ölçeklerdeki maddelere benzeyen ve DSM kriterleriyle örtüşen CATI+TR'nin maddeleri kullanılarak 10 maddelik alternatif bir Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeği oluşturulmuştur. Sonuç olarak, Orijinal CATI+'da 1, 23, 93, 100, 108, 115, 128, 139 ve 224 maddelerinden oluşan 9 maddeli şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeği yerine 1, 23, 37, 66, 94, 108, 123, 128, 139 ve 224 maddeden oluşan alternatif Şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeği Türkçe versiyonu geliştirilmiştir. 1, 23, 108, 128, 139 ve 224. maddeler her iki ölçekte de yer almaktadır. Oluşturulan alternatif CATI+TR Şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .74'tür.

Alternatif Şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeği Lisrel 8.51 programında Doğrulamalı Faktör Analizi'ne tabi tutulmuştur. Doğrulamalı Faktör Analizi'nde, ki-kare ile serbestlik derecesinin oranının (χ^2/df) 5'ten az, GFI (Goodness of fit index), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) ve CFI (Comparative Fit Index)'in 0,90'dan büyük, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual)'nın 0,08'den küçük olması modelin uygunluğunun iyi derecede olduğunu göstermektedir (Kelloway, 1998; akt: Şimşek, 2007). Yapılan analizde sonuçlar beklenen kriterlere yakın bulunmuş ve her iki alt ölçekten de herhangi bir maddenin atılmasına gerek olmadığı görülmüştür. Analiz sonuçları aşağıdaki gibidir (Tablo 5) :

Tablo 5. Şizoid Kişilik Bozukluğu Alt Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları Analizi sonuçları

Uyum İndeksi	Beklenen Uyum Kriterleri	Şizoid Kişilik Bozukluğu Alt-ölçeği
χ^2 (Chi-Square)	p<.05	p<.00
χ^2/df (Chi-Square /df)	< 5 (çok iyi) < 8 (iyi)	2.43
GFI	> 0.90	0.99
AGFI	>0.90	0.98
CFI	>0.90	0.98
RMSEA	<0.08	0.03
SRMR	< 0.08	0.02

Tablo 6'da tüm KB alt ölçeklerinin orijinal çalışmadaki güvenilirlik katsayıları ile Türkçe adaptasyon çalışmasında bulunan güvenilirlik katsayılarının yanı sıra her iki çalışmada bulunan ortalamalar ve standart sapmalar verilmiştir. Ayrıca orijinal çalışmadaki alt ölçeklerin madde sayıları ile Türkçe adaptasyon güvenilirlik analizlerinden sonra kalan madde sayıları farklı olduğu için madde sayıları ve madde ortalamaları da tablolarda yer almaktadır.

CATI+TR Eksen II kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden madde-toplam puan korelasyonu negatif veya ilgili alt ölçekten yüksek ve düşük puan alan grupları anlamlı derecede ayırt etmeyen maddelerin ölçeklerden çıkarılması işlemi sonucunda en düşük Cronbach alfa katsayısı Kendini Baltalayan KB alt ölçeği için ($\alpha=.64$), en yüksek katsayı ise depresif KB alt ölçeği için ($\alpha=.83$) olarak hesaplanmıştır. Diğer kişilik bozuklukları ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları ise, Antisosyal KB .81, Çekingen KB .77, Borderline KB .82, Bağımlı KB .82, Histriyonik KB .76, Narsisistik KB .77, Obsesif Kompulsif KB .75, Paranoid KB .71, Pasif Agresif KB .74, Sadistik KB .72, Şizotipal KB .72 ve Şizoid KB (Türkçe versiyon) .74'tür (Tablo 12). Kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden elde edilen Cronbach alfa katsayı ortalaması .76 olarak bulunmuştur.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçekleri için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Antisozyal KB alt ölçeğinde 45 maddeden 42, Borderline KB alt ölçeğinde 23 maddeden 22, Narsisistik KB alt ölçeğinde 26 maddeden 25, Obsesif Kompulsif KB alt ölçeğinde 30 maddeden 27, Paranoid KB alt ölçeğinde 20 maddeden 17, Pasif Agresif KB alt ölçeğinde 23 maddeden 21, Sadistik KB alt ölçeğinde 17 maddeden 16, Kendini Baltalayan KB alt ölçeğinde 21 maddeden 19 ve Şizotipal KB alt ölçeğinde 22 maddeden 20 madde kalmıştır. Çekingen, Bağımlı, Depresif ve Histrionik kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden ise çıkarılan madde olmamıştır. Sonuç olarak, kişilik bozuklukları alt testlerinden toplamda 18 madde değerlendirme dışına çıkarılmıştır. Fakat daha önce de bahsedildiği gibi CATI+TR'nin alt ölçeklerinde örtüşen maddeler olduğu için bu 18 maddeden diğerleriyle örtüşmeyen sadece 5 madde (Pasif Agresif KB alt ölçeğindeki 113. ve 222. madde, Kendini Baltalayan KB alt ölçeğindeki 155.madde ve Şizotipal KB alt ölçeğindeki 66. madde, hem Paranoid KB hem de Şizotipal KB alt ölçeklerinin her ikisinde de yer alan 102.madde) envanterin tümünün değerlendirmesi dışında kalmıştır.

Tablo 6. Orijinal CATI+ ve CATI+TR adaptasyon çalışmasında Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinden elde edilen ölçek ortalaması, standart sapma, ölçek madde sayısı, madde ortalaması ve güvenilirlik katsayıları

Eksen II Kişilik Bozuklukları								
Alt Ölçekler	Madde Sayısı/ Madde Ort.	Orijinal CATI+ (N=937)			Türkçe CATI+ (N=1286)			α
		$\bar{X}$	Ss	α	Madde Sayısı/ Madde Ort.	$\bar{X}$	Ss	
Antisozyal	45/1.71	79.50	13.80	.86	42/1.66	69.73	11.42	.81
Çekingen	18/2.11	38.00	8.50	.80	18/2.15	38.74	7.39	.77
Borderline	23/2.19	50.40	9.90	.80	22/2.04	44.89	9.30	.82
Bağımlı	27/2.10	56.80	10.20	.87	27/2.09	56.51	10.10	.82
Depresif	7/2.00	14.00	3.80	.75	7/1.70	11.93	4.11	.83
Histrionik	30/2.57	77.10	8.60	.76	30/2.47	73.95	9.51	.76
Narsisistik	26/2.42	62.90	9.20	.74	25/2.47	61.79	8.95	.77
Obsesif Kompulsif	30/2.41	72.30	8.20	.68	27/2.30	61.98	9.11	.75
Paranoid	20/2.10	41.90	6.90	.79	17/2.24	38.12	6.54	.71
Pasif Agresif	23/2.26	51.90	7.50	.78	21/2.23	46.86	7.84	.74
Sadistik	17/1.71	29.00	5.60	.69	16/1.63	24.44	5.39	.72
Şizotipal	22/1.93	42.50	6.90	.73	20/1.69	33.85	6.73	.73
Kendini Baltalayan	21/2.03	42.60	6.40	.66	19/2.16	40.96	6.34	.64
Şizoid KB (ABD vers.)	9/1.77	15.89	3.93	.73	9/1.76	15.80	3.62	.56
Şizoid KB (Türkçe vers.)	-	-	-	-	10/1.79	17.87	4.6	.74

3.1.3. Test-Tekrar Test Güvenirliği Bulguları

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin test- tekrar test güvenilirlik analizi için yapılan uygulama, İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğrenim gören yaş ortalaması 21,02 (standart sapma 2,15) olan 45'i kadın 7'si erkek toplam 52 gönüllü katılımcıdan oluşan bir gruba 4 hafta arayla yapılmıştır.

Test-tekrar test çalışmasında CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinde korelasyon katsayıları en düşük Pasif Agresif KB alt ölçeğinde ($r=.67$) en yüksek Borderline KB alt ölçeğinde ($r=.90$) olarak hesaplanmıştır. CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin tümünün test-tekrar test korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyesi $p<.001$ 'dir (Tablo 7). Ortalama korelasyon katsayısının ise .82 olduğu görülmüştür.

Tablo 7. CATI+TR Eksen II Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin test-tekrar test uygulamasındaki ortalama, standart sapma ve test-tekrar test korelasyon katsayıları (n=52)

EKSEN II	T1		T2		r
	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	
Antisozyal	69.99	8.32	69.64	9.26	.79**
Çekingen	41.60	7.54	41.31	7.42	.87**
Borderline	47.75	8.02	46.81	8.40	.90**
Bağımlı	60.12	9.52	61.03	10.22	.84**
Depresif	13.13	3.90	13.15	3.98	.86**
Histrionik	77.50	7.43	78.43	7.18	.81**
Narsisistik	66.08	7.47	66.24	7.90	.83**
Obsesif-Kompulsif	63.97	8.04	64.08	8.35	.75**
Paranoid	38.32	5.87	38.38	6.68	.81**
Pasif Agresif	48.85	6.02	48.84	5.88	.67**
Sadistik	24.94	4.75	25.02	5.26	.84**
Kendini Baltalayan	42.81	4.97	42.58	5.32	.75**
Şizotipal	35.94	6.83	35.50	7.24	.88**

Şizoid	17.79	4.29	18.31	4.65	.86**
--------	-------	------	-------	------	-------

*T1: başlangıç; T2: 4 hafta sonrasında.

** $p < .001$

3.2. Coolidge Eksen İki Envanteri Plus Türkçe Formu'nun Geçerlik Çalışması Bulguları

3.2.1 Faktör Analizi Bulguları

CATI+TR Türkçe adaptasyon çalışmamızda Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin yapısal geçerliğini görmek için 1286 kişiden elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Çalışmamızda envantere bulunan 14 KB alt ölçeğinin tümü faktör analizine tabi tutulmuştur.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinden elde edilen veri setinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla yapılan analizlerde, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü seviyesi 0,875 (çok iyi) ve Barlett testi sonucu anlamlılık seviyesi $X^2_{(91)} = 14756.03$, $p < .000$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi için kişilik bozukluğu alt ölçeklerinin toplam puanları kullanılarak Kaiser normalizasyonlu Varimax döndürmesine göre Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, orijinal çalışmada olduğu gibi 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır (Tablo 8). Bazı alt ölçekler orijinal çalışmada da olduğu gibi 2. veya 3. faktöre de yüklenmektedir. Elde edilen sonuçlar genel olarak orijinal çalışmayla uyumluluk göstermektedir. Faktör 1'in (Çekingen KB, Bağımlı KB, Obsesif Kompulsif KB, Depresif KB, Kendini Baltalayan, Pasif Agresif KB, Şizotipal KB, Paranoid KB, Borderline KB) ana teması çekingen davranış, uyumsuzluk ve anksiyöz özellikler Faktör 2'nin (Antisosyal KB ve Sadistik KB) teması dürtüsellik ve negativizmdir. Faktör 3 (Histrionik KB, Şizoid KB, Narsisistik KB) ise içe-dışadönüklüğün patolojik sürekliliğidir. Yapılan analiz sonucunda, öz değeri 1'in üzerinde olan, bu 3 faktör toplam varyansın sırasıyla % 38.05, %22.20 ve %15.33'ünü ve kümülatif olarak da %75.58'ini açıklamaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. CATI+TR Eksen II Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin başlıca faktör yüklenme sonuçları

Eksen II	Faktör Bileşenleri			Ortak Varyans Değerleri
	1	2	3	
Çekingen	.869			.809
Bağımlı	.833		.332	.804
Obsesif-Kompulsif	.810			.727
Depresif	.787			.712
Kendini Baltalayan	.698	.339		.643
Pasif Agresif	.695	.449		.711
Şizotipal	.665	.480		.729
Paranoid	.577	.530		.617
Borderline	.560	.495	.466	.776
Antisosyal		.900		.876
Sadistik		.888		.815
Histrionik			.869	.877
Şizoid	.536		-.716	.880
Narsisistik	.419	.373	.539	.605

3.2.2. Yakınsak Geçerlik Bulguları

CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçekleriyle MMPI-KB alt ölçekleri arasında korelasyon katsayıları Narsisistik KB'de .27, Çekingen KB'de .75, Antisosyal KB'de .62, Borderline KB'de .64, Bağımlı KB'de .69, Histrionik KB'de .49, Obsesif Kompulsif KB'de .56, Paranoid KB'de .49, Şizotipal KB'de .63, Şizoid KB'de .64 ve Pasif Agresif KB'de .57 korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Tüm korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyesi .000'dır. Aynı zamanda MMPI-KB alt ölçeklerinin araştırmamızdaki güvenilirlik katsayıları da hesaplanmış ve ölçeklerin Cronbach alfa katsayılarının .57 ilâ .86 arasında olduğu görülmüştür (Tablo 9).

CATI+TR Eksen II Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin yakınsak geçerliği için uygulanan KİÖ-KF'nin alt ölçeklerinin araştırmamızdaki güvenilirlik katsayıları .71 ilâ .85 arasındadır. Her iki ölçeğin kişilik bozuklukları alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizleri, uygulama yapılan 329 kişinin verilerine uygulanmıştır. Analiz sonucunda Anti Sosyal KB'de .48, Narsisistik KB'de .63, Çekingen KB'de .32, Pasif Agresif KB'de .43, Bağımlı KB'de .63, Histrionik KB'de .55, Obsesif Kompulsif KB'de .51, Paranoid KB'de .57 ve Şizoid KB'de .39 korelasyon katsayıları bulunmuştur. Tüm korelasyon değerlerinin anlamlılık seviyelerinin .000 olduğu görülmüştür (Tablo 9).

Tablo 9. CATI+TR Kişilik Bozuklukları ölçekleri ile MMPI Kişilik Bozuklukları ve Kişilik İnanç Ölçeği Kısa Form alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları

CATI+TR BOZUKLUKLARI	KİŞİLİK	MMPI KB Alt Ölçekleri YG* Cronbach Alfa Katsayıları (N=243)	Yakınsak Geçerlik Korelasyon Katsayıları	KİÖ KF Alt Ölçekleri YG* Cronbach Alfa Katsayıları (N=329)	Yakınsak Geçerlik Korelasyon Katsayıları
Anti Sosyal		.68	.62**	.85	.48**
Çekingen		.86	.75**	.82	.32**
Borderline		.65	.64**	-	-
Bağımlı		.69	.69**	.78	.63**
Histrionik		.71	.49**	.80	.55**
Narsisistik		.70	.27**	.78	.63**
Obsesif Kompulsif		.60	.56**	.85	.51**
Paranoid		.65	.49**	.85	.57**
Pasif Agresif		.57	.57**	.77	.43**
Şizotipal		.80	.63**	-	-
Şizoid (Türkçe v.)		.74	.64**	.71	.39**

*YG: Yakınsak Geçerlik

** p< .000

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin yakınsak geçerlik çalışması kapsamında Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği toplam puanları ve alt ölçeklerin puanları arasındaki korelasyon katsayıları analiz edilmiştir. FOTÖ alt ölçeklerinden değişken tutum ölçeğiyle Antisosyal KB (.11), Narsisistik KB (.15), Paranoid KB (.17), Sadistik KB (.06), Şizotipal KB (.15) ve Şizoid (.07); Bağımsız Tutum alt ölçeğiyle Çekingen KB (.16) ve Şizoid KB (.02); Onaylanma İhtiyacı alt ölçeğiyle Şizoid KB (.07) alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları dışında, FOTÖ'nün tüm alt ölçekleriyle CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçekleri arasında anlamlı derecede korelasyon katsayıları bulunmuştur. Aynı zamanda FOTÖ toplam puanıyla CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden Antisosyal KB arasında .39, Çekingen KB ile .44, Borderline KB ile .63, Bağımlı KB ile .57, Depresif KB ile .59, Histrionik KB ile .49, Narsisistik KB ile .55, Obsesif Kompulsif KB ile .55, Pasif Agresif KB ile .53, Paranoid KB ile .53, Sadistik KB ile .35, Kendini Baltalayan KB ile .43 ve Şizotipal KB ile .41 korelasyon katsayısı bulunmuştur. Tüm korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyesi .01'dir. Şizoid KB ile FOTÖ toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı (.17) ise anlamlı seviyede değildir. Araştırmamızda FOTÖ'nün güvenilirlik katsayısı .87, Mükemmeliyetçi Tutum ölçeğinin .88, Onaylanma alt ölçeğinin .76, Bağımsız Tutum ölçeğinin .62 ve Değişken Tutum alt ölçeğinin .42'dir (Tablo 10).

Tablo 10. CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçekleri ile Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları (N=120)

Eksen II	Mükemmeliyetçi Tutum (G.K: .88)	Onaylanma İhtiyacı (G.K: .76)	Bağımsız Tutum (G.K: .62)	Değişken Tutum (G.K: .42)	FOTÖ TOPLAM (G.K: .87)
Anti Sosyal	.36***	.25**	.28***	.11	.39***
Çekingen	.38***	.34***	.16	.33***	.44***
Borderline	.54***	.46***	.37***	.32***	.63***
Bağımlı	.50***	.44***	.27***	.35***	.57***
Depresif	.52***	.47***	.25**	.36***	.59***
Histrionik	.41***	.38***	.30***	.23**	.49***
Narsisistik	.51***	.46***	.24**	.15	.55***
Obsesif Kompulsif	.50***	.41***	.26***	.26***	.55***
Pasif Agresif	.49***	.38***	.27***	.29***	.53***
Paranoid	.49***	.35***	.37***	.17	.53***
Sadistik	.33***	.22**	.26***	.06	.35***
Kendini Baltalayan	.38***	.26***	.28***	.29***	.43***
Şizotipal	.38***	.23**	.30***	.15	.41***
Şizoid	.25**	.07	.02	.07	.17

*G.K: Güvenirlik Katsayısı

** p < 0.05

*** p < 0.01

3.2.3. Ayırt Edici Geçerlik Analizi Bulguları

Ayırt edici geçerlik için psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan 123 kişi (genel grubun % 9.6'sı) ile herhangi bir psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olmayan 1163 kişinin (genel grubun % 90.4'ü) CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin puan ortalamaları bağımsız örneklem t testiyle karşılaştırılmıştır.

CATI+TR Eksen II Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin ayırt edici geçerlik çalışması analizi sonucunda ise, 14 kişilik bozukluğu alt ölçeğinin tümünde psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grubun ortalama puanlarının psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olmayan grubun puanlarından anlamlı seviyede yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 11). Puan farklılıklarının anlamlılık seviyeleri sınır olarak kabul ettiğimiz .01 seviyesinden küçüktür. CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin yanı sıra, DSM-5 Kişilik Bozuklukları A, B ve C kümelerinin toplam puanları da ayırt edici geçerlik analizine tabi tutulmuştur (Tablo 11). Kişilik Bozuklukları kümeleriyle ilgili yapılan analiz sonucunda, psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grubun ortalama puanları yardım öyküsü olmayan grubun ortalama puanlarından anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Her üç kişilik bozukluğu kümesi için anlamlılık seviyesi .000'dır.

Tablo 11. Psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grupla olmayan grubun CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçekleri ortalamalarının karşılaştırılması

Eksen II KB Ölçekleri	Psikolojik veya Psikiyatrik Yardım Öyküsü Olmayan (N=1163)		Psikolojik veya Psikiyatrik Yardım Öyküsü Olan (N=123)		t	df	p
	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss			
Paranoid	37.82	6.48	40.96	6.44	5.11	1284	.000
Şizotipal	33.46	6.53	37.52	7.45	6.45	1284	.000
Şizoid	17.76	4.59	18.95	4.56	2.74	1284	.006
A KÜMESİ	89.04	14.74	97.43	15.84	5.96	1284	.000
Antisosyal	69.23	11.11	74.50	13.19	4.91	1284	.000
Borderline	44.06	8.95	52.76	8.98	10.25	1284	.000
Histrionik	73.37	9.38	79.46	9.02	6.88	1284	.000
Narsisistik	61.34	8.86	66.03	8.70	5.59	1284	.000
B KÜMESİ	248.00	31.20	272.75	30.95	8.37	1284	.000
Çekingen	38.42	7.29	41.81	7.61	4.88	1284	.000
Bağımlı	55.92	9.92	62.07	10.16	6.53	1284	.000
Obsesif Kompulsif	61.43	8.98	67.19	8.75	6.78	1284	.000
C KÜMESİ	155.77	22.84	171.07	23.31	7.05	1284	.000
Pasif Agresif	46.35	7.74	51.68	7.11	7.33	1284	.000
Depresif	11.56	3.87	15.35	4.69	10.08	1284	.000
Sadistik	24.27	5.27	25.96	6.20	3.36	1284	.001
Kendini Baltalayan	40.54	6.22	44.91	6.09	7.42	1284	.000

4. Sonuç ve Tartışma

CATI+TR Eksen II Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinden madde-toplam puan korelasyonu negatif veya ilgili alt ölçekten yüksek ve düşük puan alan grupları anlamlı derecede ayırt etmeyen maddelerin ölçeklerden çıkarılması işlemi sonucunda en düşük Cronbach alfa katsayısı Şizoid KB alt ölçeği için ($\alpha=.56$), en yüksek katsayı ise Depresif KB alt ölçeği için ($\alpha=.83$) olarak hesaplanmıştır. Kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden elde edilen Cronbach alfa katsayı ortalaması .76 olarak bulunmuştur. Bu ortalama CATI+'nın orijinal çalışmasında hesaplanan ortalama güvenilirlik katsayısı ($\alpha=.76$) ile aynıdır. Orijinal çalışmada en düşük güvenilirlik katsayısı Kendini Baltalayan KB alt ölçeğinde ($\alpha=.66$), en yüksek güvenilirlik katsayısı ise Bağımlı KB alt ölçeğinde ($\alpha=.87$) olarak bildirilmiştir (Coolidge, 2006).

Yukarıda da bahsedildiği gibi, CATI+TR Eksen II kişilik bozuklukları alt ölçekleri için yapılan güvenilirlik çalışmasında, Şizoid Kişilik Bozukluğu Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .56 olarak bulunmuştur. Bu katsayı, kişilik ölçekleri için sınır olarak kabul edilen .70 iç tutarlılık katsayısından düşüktür. Bu nedenle, Türkiye'de kullanılan diğer kişilik bozuklukları ölçeklerindeki (MMPI-KB ve SCID-II) maddelere benzeyen ve DSM kriterleriyle örtüşen CATI+TR'nin maddeleri kullanılarak 10 maddelik alternatif bir Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeği oluşturulmuştur. Sonuç olarak, Orijinal CATI+'daki 9 maddeli Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeği yerine 10 maddeden oluşan alternatif Şizoid Kişilik Bozukluğu alt ölçeği Türkçe versiyonu geliştirilmiştir. Bu 10 maddenin (madde 224 dışında) 9 maddesi CATI'nın 1993 yılında yayınlanan versiyonundaki (Coolidge, 1993) Şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeğinde yer alan maddelerle aynıdır. Madde 224 ile birlikte toplam 6 madde ise 2006 yılında yayınlanan CATI+TR Şizoid KB alt ölçeğindeki maddelerle ortaktır. Dolayısıyla oluşturduğumuz Şizoid KB ölçeğindeki maddeler, CATI (Coolidge, 1993) ve CATI+'taki (Coolidge, 2006) Şizoid KB ölçeklerinde yer alan maddelerden farklı değildir. Oluşturulan alternatif CATI+TR Şizoid kişilik bozukluğu alt ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .74'tür.

Alternatif Şizoid kişilik bozukluğu ölçeği Lisrel 8.51 programında Doğrulamalı Faktör Analizi'nde elde edilen değerlerin Doğrulamalı Faktör Analizinde beklenen değerlerle uyumlu olması modelin uygunluğunun iyi derecede olduğunu ve herhangi bir maddenin atılmasına gerek olmadığını göstermektedir.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda güvenilirlik katsayısı .70'in altında bulunan bir diğer KB alt ölçeği Kendini Baltalayan KB'dir ($\alpha = .64$). Ancak bu kişilik bozukluğunun DSM-5 kişilik bozukluğu kümelerinde artık yer almaması nedeniyle Şizoid KB alt ölçeğindeki gibi alternatif bir alt ölçek geliştirme çalışması yapılmamıştır. Bu kişilik bozukluğu alt ölçeğinin güvenilirlik katsayısı (.66), orijinal çalışmada da .70'in altında olmasına rağmen ölçek güvenilir kabul edilmiştir.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçekleri için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Antisosyal KB alt ölçeğinden 3, Borderline KB alt ölçeğinden 1, Narsisistik KB alt ölçeğinden 1, Obsesif Kompulsif KB alt ölçeğinden 3, Paranoid KB alt ölçeğinden 3, Pasif Agresif KB alt ölçeğinden 2, Sadistik KB alt ölçeğinden 1, Kendini Baltalayan KB alt ölçeğinden 2 ve Şizotipal KB alt ölçeğinden 2 madde çıkarılmıştır. Çekingen, Bağımlı, Depresif ve Histrionik kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden ise çıkarılan madde olmamıştır. Sonuç olarak, kişilik bozuklukları alt testlerinden toplam 18 madde değerlendirme dışına çıkarılmıştır. Fakat CATI+TR'nin alt ölçeklerinde örtüşen maddeler olduğu için bu 18 maddeden diğer alt ölçeklerle örtüşmeyen sadece 5 madde (Pasif Agresif KB alt ölçeğindeki madde 113 ve 222, Kendini Baltalayan KB alt ölçeğindeki madde 155 ve Şizotipal KB alt ölçeğindeki madde 66, hem Paranoid KB hem de Şizotipal KB alt ölçeklerinin her ikisinde de yer alan madde 102) envanterin tümünün değerlendirmesi dışında kalmıştır.

Orijinal çalışmadaki zaman aralığından daha uzun bir aralıkla yaptığımız *test-tekrar test* çalışmasında Eksen II alt ölçeklerinde korelasyon katsayıları en düşük Pasif Agresif KB alt ölçeğinde ($r = .67$) en yüksek Borderline KB alt ölçeğinde ($r = .90$) hesaplanmıştır. Eksen II alt ölçeklerinin tümünün test-tekrar test korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyesi $p < .001$ 'dir. Ortalama korelasyon katsayısının ise .82 olduğu görülmüştür. Orijinal çalışmada ise kişilik bozuklukları alt ölçekleri için test- tekrar test ortalama korelasyon katsayısı .90 olarak bulunmuştur, ancak kişilik bozuklukları alt ölçeklerinin korelasyon katsayıları hakkında tek tek bilgi verilmemiştir.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin *geçerlik* çalışması kapsamında 1286 kişilik örneklem grubundan elde edilen kişilik bozukluğu alt ölçeklerinin toplam puanları kullanılarak yapılan *faktör analizi* için Kaiser normalizasyonlu Varimax döndürmesine göre Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, orijinal çalışmada olduğu gibi 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bazı alt ölçekler orijinal çalışmada da olduğu gibi 2. veya 3. faktöre de yüklenmektedir. Elde edilen sonuçlar genel olarak orijinal çalışmayla uyumluluk göstermektedir. Faktör 1'in (Çekingen KB, Bağımlı KB, Obsesif Kompulsif KB, Depresif KB, Kendini Baltalayan, Pasif Agresif KB, Şizotipal KB, Paranoid KB, Borderline KB) ana teması çekingen davranış, uyumsuzluk ve anksiyöz özellikler Faktör 2'nin (Antisosyal KB, Paranoid KB ve Sadistik KB) teması dürtüsellik, negativizm ve şüpheliliktir. Faktör 3 (Histrionik KB, Şizoid KB, Narsisistik KB) ise içe-dışadönüklüğün patolojik sürekliliğidir. Yapılan analiz sonucunda, öz değeri 1'in üzerinde olan, bu 3 faktör toplam varyansın sırasıyla % 38.05, %22.20 ve %15.33'ünü ve kümülatif olarak da %75.58'ini açıklamaktadır. Orijinal çalışmada yapılan analiz, 937 kişilik normatif örneklem grubu sonuçlarına uygulanmış ve sonuç olarak, faktör 1 için varyans %44.3 faktör 2 için % 18.3, faktör 3 için %12.3 kümülatif olarak %74.9 hesaplanmıştır.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin *yakınsak geçerlik* analizi kapsamında uygulanan analizde CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçekleriyle MMPI-KB alt ölçekleri (toplam 11 KB alt ölçeği) arasında en düşük korelasyon katsayısı Narsisistik KB'de ($r = .27$) en yüksek korelasyon katsayısı ise Çekingen KB'de ($r = .75$) bulunmuştur. Diğer alt ölçeklerden Antisosyal KB'de .62, Borderline KB'de .64, Bağımlı KB'de .69, Histrionik KB'de .49, Obsesif Kompulsif KB'de .56, Paranoid KB'de .49, Şizotipal KB'de .63, Şizoid KB'de .64 ve Pasif Agresif KB'de .57 korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Her iki ölçeğin KB alt ölçekleri arasında bulunan korelasyon katsayılarının ortalamasının .58 olduğu gözlenmiştir.

CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçeklerinin yakınsak geçerliği için yaptığımız bir diğer çalışmada, KİÖ-KF'nin 9 alt ölçeği ile CATI+TR Eksen II alt ölçekleri arasında Anti Sosyal KB'de .48, Narsisistik KB'de .63, Çekingen KB'de .32, Pasif Agresif KB'de .43, Bağımlı KB'de .63, Histrionik KB'de .55, Obsesif Kompulsif KB'de .51, Paranoid KB'de .57 ve Şizoid KB'de .39 korelasyon katsayıları bulunmuştur. Tüm korelasyon değerlerinin anlamlılık seviyelerinin .000 olduğu görülmüştür. Bu yakınsak geçerlik çalışmasında elde edilen veriler, aynı zamanda kişilik bozukluklarıyla bilişsel davranışçı model temelli işlevsel olmayan inançlar arasındaki ilişki hakkında bilgi sağlaması açısından da önemli ipuçları vermektedir.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin yakınsak geçerlik çalışması kapsamında Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği toplam puanları ve alt ölçeklerin puanları arasındaki korelasyon katsayıları analiz edilmiştir. Analiz sonucunda (Değişken tutum alt ölçeğiyle Antisosyal KB, Narsisistik KB, Paranoid KB, Sadistik KB, Şizotipal KB ve Şizoid KB; bağımsız tutum alt ölçeğiyle Çekingen KB ve Şizoid KB; onaylanma ihtiyacı alt ölçeğiyle Şizoid KB alt ölçekleri dışında), FOTÖ'nün tüm alt ölçekleriyle CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçekleri arasında anlamlı derecede korelasyon katsayıları bulunmuştur. Toplam FOTÖ

puanıyla CATI+TR kişilik bozuklukları alt ölçeklerinden Antisozyal KB arasında .39, Çekingen KB ile 44, Borderline KB ile .63, Bağımlı KB ile .57, Depresif KB ile .59, Histriyonik KB ile .49, Narsisistik KB ile .55, Obsesif Kompulsif KB ile .55, Pasif Agresif KB ile .53, Paranoid KB ile .53, Sadistik KB ile .35, Kendini Baltalayan KB ile .43 ve Şizotipal KB ile .41 korelasyon katsayısı bulunmuştur. Tüm korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyesi .01'dir. Şizoid KB ile FOTO toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı ($r=.17$) ise anlamlı seviyede değildir.

Orijinal çalışmada ise yakınsak geçerlik için kişilik bozukluğu olduğundan şüphelenilen psikotik, mental bozukluğu, bipolar ve şizofrenik olmayan toplam 24 kişilik bir gruba CATI+ ve Millon Çok Yönlü Klinik Envanteri uygulanmıştır. Her iki envanterin kişilik bozuklukları alt ölçekleri arasında Antisozyal KB için .57, Çekingen KB için .80, Borderline KB için .87, Bağımlı KB için .43, Histriyonik KB için .72, Narsisistik KB için .38, Obsesif-Kompulsif KB için .10, Paranoid KB için .58, Pasif-Agresif KB için .86, Sadistik KB için .40, Şizoid KB için .22, Şizotipal KB için .65, Kendini Baltalayan KB için .67 ve 13 Kişilik bozukluğu alt ölçeği için ortalama .58 korelasyon katsayıları bulunmuştur (Coolidge, 2006). Orijinal çalışmada bulunan korelasyon katsayılarının anlamlılık seviyeleri bildirilmemiştir.

CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin ayırt edici geçerlik çalışmasının analizi sonucunda ise, DSM-5 Kişilik Bozuklukları A, B ve C kümelerinin toplam puanları ve 14 kişilik bozukluğu alt ölçeğinin tümünde KB alt ölçekleri ortalamalarının psikolojik veya psikiyatrik yardım öyküsü olan grubun lehine anlamlı seviyede yüksek olduğu görülmüştür. Orijinal çalışmada kişilik bozukluğu olan 24 hasta ile eşlenen 609 kişiden oluşan kontrol grubunun ortalamaları arasındaki fark için t testi yapılmış ve iki grup arasındaki ortalama farkının $p<.003$ olduğu (Coolidge, 2006) yani, KB alt ölçeklerinin ayırt edici özelliğe sahip olduğu görülmüştür.

CATI+TR'nin adaptasyon çalışmasında ayırt edici geçerlik için verileri kullanılan psikopatoloji grubu tanılarına göre ayrılaştırılmamıştır. Bu durum çalışmamızın sınırlılıklarından birisidir. Ancak yine de elde edilen analiz sonuçları alt ölçeklerin ayırt ediciliğine dair ipuçları vermektedir. Ayırt edicilik analiz sonuçları yakınsak geçerlik sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde ölçeklerin geçerliklerinin olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Ancak yine de bu kapsamda alt ölçeklerin tanı ve kontrol gruplarıyla karşılaştırılma çalışmalarının da yapılması ayırt edicilik düzeyi ile ilgili daha sağlıklı bilgiler sağlayabilir.

Araştırmamızın örneklemini yalnızca İstanbul'da yaşayan kişilerden oluşmuş olması çalışmamızın bir diğer sınırlılığıdır. Ancak, çalışmamızın 1286 kişilik geniş bir toplum örneklemini üzerinde yapılması; bu örneklemin çeşitli yaş, meslek, ekonomik durum ve eğitim seviyelerinden oluşması; orijinal çalışmadaki analizlerin yanı sıra farklı analizlerin de yapılması, test tekrar test çalışmasında uygulamanın uzun bir aralıkla gerçekleştirilmesi ve yakınsak geçerlik için çok sayıda ölçeğin kullanılmış olması CATI+TR için elde edilen psikometrik değerleri oldukça güçlü kılmaktadır.

Ayrıca, CATI+TR Kişilik Bozuklukları kısa formunun geliştirilmesinin ölçeğin kısa sürede uygulanması ve değerlendirilmesi açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular envanterin orijinal formu ile benzerlikler taşımaktadır. Bu bulgular, araştırmamızın tüm hipotezlerinin doğrulandığını göstermekte yani (yukarıda belirttiğimiz ek çalışmaların da yapılması kaydıyla) CATI+TR Kişilik Bozuklukları alt ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerlikleri için güçlü psikometrik kanıtlar sunmaktadır. Bu kanıtlar, CATI+TR'nin ülkemizdeki klinik alanda ve araştırmalarda kişilik bozukluklarını boyutsal olarak değerlendiren geçerli, güvenilir ve güncel bir ölçüm aracı eksikliğinin giderilmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- AMERİKİAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ (2007). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal Ve Sayımsal El Kitabı, Dördüncü Baskı Yeniden Gözden Geçirilmiş Tam Metin (DSM-IV-TR)*, Çev. Editörü: Köroğlu, E., Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- AMERİKİAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal Ve Sayımsal El Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-5)*, Çeviri: Köroğlu, E., Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- BACANLI, Hasan, İLHAN, Tahsin, ASLAN Sevda (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- BİLGE, Yusuf (2014). *Coolidge Eksen İki Envanteri Plus'ın Türkçe Adaptasyonu ve DSM-5'te Yer Alan Kişilik Bozukluklarının Davranışsal İnhibisyon ve Davranışsal Aktivasyon Sistemleriyle İlişkilerinin İncelenmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BİLGE, Yusuf, BERK, Özlem Sertel, BİLGE, Yıldız (2015). Coolidge Eksen II Envanteri Plus' ta (CATI+) Yer Alan Eksen I Alt Ölçeklerinin Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 35.2: 47-70.
- BULDUK, Sevda, CESUR, Sevim (2003). *Kişilikte Heyecanların Rolü: Gray-Wilson Kişilik Ölçeği*, İstanbul: Psikometrik Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- BUTLER, Andrew C., BECK, Aaron T., COHEN, Lawrence H. (2007). The personality belief questionnaire-short form: Development and preliminary findings. *Cognitive Therapy and Research*, 31.3: 357-370.
- BUTCHER, James N., GRAHAM, John R., BEN-PORATH, Yossef. S., TELLEGEN, Auke, DAHLSTROM, William G., & KAEMMER, Beverly (2001). *MMPI-2: Manual for administration and scoring*, (Rev. ed.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2003). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, 3. baskı, Ankara: Pegem Yayınları.

- CEYHUN, Birsen, ORAL, Nursen (1998). *MMPI Değerlendirme Kitabı*, Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi.
- CLARK, Lee Anna (1993). *Manual for the Schedule for Nonadaptive and Adaptive Personality*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- COOLIDGE, Frederick L. (1984). *Coolidge Axis II Inventory*, U.S. Copyright TXU-026, Washington, D.C.
- COOLIDGE, Frederick L. (1993). *Coolidge Axis II Inventory: Manual*, University of Colorado at Colorado Springs, CO: Author
- COOLIDGE, Frederick L. (2006). *The Coolidge Axis II Inventory Plus-Revised: Manual*, Colorado Springs, CO: Author
- COOLIDGE, Frederick L., BURNS, Elizabeth M. & MOONEY, Joan A. (1995). "Reliability of observer ratings in the assessment of personality disorders: A preliminary study", *Journal of Clinical Psychology* 51.1. 22-28.
- COOLIDGE, Frederick L., MERWIN Michelle M. (1992). "Reliability and Validity of the Coolidge Axis II Inventory: A new Inventory for the Assessment of Personality Disorders", *Journal of Personality Assessment*, 59, 223-238
- COOLIDGE, Frederick L., SEGAL, Daniel L. (1998). "Evolution of Personality Disorder Diagnosis in the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders", *Clinical Psychology Review*, 18(5), 585-599.
- COŞKUNOL, Hakan, BAĞDIKEN, İsmail, SORİAS, Soli, SAYGILI, Refet. (1994). "SCID-II (Türkçe versiyonu) Görüşmesinin Kişilik Bozukluklarındaki Güvenirliği", *Türk Psikoloji Dergisi*, 9, 26-29.
- CROCQ, Marc-Antine (2013). "Milestones in the History of Personality Disorders", *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 15(2) 147.
- EROL, Neşe (1982). "Ülkemizdeki Psikiyatrik Hastalarda MMPI'ın Geçerlik Çalışması", *Psikoloji Dergisi*, 14: 15-23.
- FİRST, Michael B., JANET, BW Williams., LORNA Smith Benjamin and SPİTZER Robert L. (2016). *SCID-5-PD: Structured Clinical Interview for DSM-5® Personality Disorders*, American Psychiatric Association Publishing
- GROHOL, John M. (2013). <http://pro.psychcentral.com/2013/dsm-5-changes-personality-disorders-axis-ii/005008.html> (çevrimiçi) 09.12.2013
- HYLER, Steven E., SKODOL, Andrew E., OLDHAM, John M., KELLMAN, H. David, & DOIDGE, Norman (1992). "Validity of the Personality Diagnostic Questionnaire-Revised: a replication in an outpatient sample", *Compr. Psychiatry*, 33: 73-77.
- KALCHEV, Plamen, BALEV, Jorj, COOLIDGE, Frederick L. (1997). "The Coolidge Axis II Inventory (CATI) : Evidences for Psychometric and Factorial Validity for Bulgarian Nonclinical Sample", *Personality and Individual Differences*, 22(3), 363-369.
- KRUEGER, Robert F., DERRINGER, Jaime, MARKON, Kristian E., WATSON, David, SKODOL, Andrew E. (2012). "Initial construction of a maladaptive personality trait model and inventory for DSM-5", *Psychological Medicine*, 1-12.
- LANGBEHN, Douglas R., PFOHL, Bruce M., REYNOLDS, Sarah, CLARK, Lee Anna., et. al. (1999). "The Iowa Personality Disorder Screen: Development and Preliminary Validation of a Brief Screening Interview", *Journal Of Personality Disorders*, 13:75-89.
- LENZENWEGER, Mark F., CLARKIN, John F., KERNBERG, Otto F., FOELSCH, Pamela (2001). "The Inventory of Personality Organization: Psychometric Properties, Factor Composition, and Criterion Relations with Affect Aggressive Dyscontrol, Psychosis Proneness, and Self Domains in a Nonclinical Sample", *Psychological Assessment*, 13: 577-591.
- LIVESLEY, W. John, JACKSON, Douglas N. (2002). *Manual for the Dimensional Assessment of Personality Pathology-Basic Questionnaire (DAPP-BQ)*, Post Huron, Sigma Press.
- LORANGER, Armand, JANCA, Aleksandar, SARTORIUS, Norman (1997). *Assessment and Diagnosis of Personality Disorders: The ICD-10 International Personality Disorders Examination (IPDE)*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- MACCALLUM, Robert C., WİDAMAN, Keith F., PREACHER, Kristopher J. & HONG, Sehee (2001). "Sample Size in Factor Analysis: The Role of Model Error", *Multivariate Behavioral Research*, 36(4), 611-637.
- MILLON, Theodore, MILLON, Carrie, DAVIS, Roger D. (1997). *MCMI-III Manual*, 2nd ed. Minneapolis: National Computer Systems
- ÖZTÜRK, M. Orhan, ULUŞAHİN, Aylin (2011). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapları.
- PEZZAROSSA, Bianca, GRECO, Elisabetta, SAVINO, Mario, ZANNA, Valeria (1994). "Introduzione di una Edizione Italiana del Coolidge Axis II Inventory", *Psichiatria e Psicoterapia Analitica*, 13 (3), pp. 227-231
- PFOHL, Bruce, BLUM, Nancee, ZIMMERMAN, Mark (1997). *Structured interview for dsm-iv personality: SIDP-IV*, American Psychiatric Pub.
- PILGRIM, John A., MELLERS, John D., BOOTHBY, Harry, MANN, Anthony (1993). Inter-rater and Temporal Reliability of the Standardized Assessment of Personality and the Influence of Informant Characteristic, *Psychol. Med.* 23: 779-786.
- SAVAŞIR, Işık (1981). *Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri-Elkitabı (Türk Standardizasyonu)*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- SAVAŞIR, Işık, ŞAHİN, Nesrin H. (1997). *Bilişsel Davranışçı Terapilerde Sık Kullanılan Ölçekler*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- SCHOTTE, Chris K.W. (2000). "New Instruments for Diagnosing Personality Disorders", *Current Opinion in Psychiatry*, 13(6), 605-609.
- SOMER, Oya, KORKMAZ, Mediha, TATAR, Arkun (2004). *Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE)*, Bornova, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- SORİAS, Soli, SAYGILI, Refet, ELBİ, Hayriye (1990). *DSM-III-R yapılandırılmış klinik görüşmesi Türkçe versiyonu: SCID-II kişilik bozuklukları formu*, Bornova, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- SPRAGUE, Lillian (2009). "A proposal to Hone Client -Centered Treatment at Pikes Peak Mental Health", *Undergraduate Research Journal at UCCS*, Volume 2.3, 25-40
- SVRAKIC, Dragan M., CLONINGER, C. Robert (2007). "Kişilik Bozuklukları", *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 8. Baskı, Cilt: 3, Sadock, B.J. ve Sadock, V.A., Çeviri editörleri: Aydın, H. ve Bozkurt, A., Ankara: Güneş Kitabevi.
- ŞAHİN, Nesrin H., ŞAHİN, Nail (1992). "How dysfunctional are the dysfunctional attitudes in another culture?", *British Journal of Medicine Psychology*, 65:17-26.
- ŞENYUVA, Halime Ş. (2007). *Aydın İlinde Alınan Normal Bir Örnekleme Kişilik Bozukluklarının Yaygınlık Çalışması*, Basılmamış Doktora Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ŞİMŞEK, Ömer F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- TAYMUR, İbrahim, TÜRKÇAPAR, M. Hakan (2012). "Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi", *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2).
- TAYMUR, İbrahim, TÜRKÇAPAR, M. Hakan, ÖRSEL, Sibel, SARGIN, Emre, AKKOYUNLU, Serkan (2011). "Kişilik İnanç Ölçeği-Kısa Formunun (KİÖ-KF) Türkçe Çevirisinin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlilik, Güvenirliği", *Klinik Psikiyatri*, 14: 199-209.
- TÜRKÇAPAR, M. Hakan, ÖRSEL, Sibel, UĞURLU, Mustafa, SARGIN Emre, TURHAN, Musa, AKKOYUNLU, Serkan, HATİLOĞLU, Uğur, KARAKAŞ, Görkem (2007). "Kişilik İnanç Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği", *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 10: 177-191.
- TYRER, Peter, ALEXANDER, Martin S., CICCETTI, Dante, COHEN, M.S. (1979). "Reliability of a Schedule for Rating Personality Disorders", *British Journal of Psychiatry*, 135:1 68-174.
- WAKEFIELD, James (1979). *Using Personality to Individualize Instruction*, San Diego: Educational and Industrial Testing Service,
- WATSON, David C., SINHA Brenda K. (2007). "A Normative Study of the Coolidge Axis-II Inventory, Short Form", *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 80, 437-441.
- WEISMANN, Arlene N., BECK Aaron T. (1978). "Development and Validation of the Dysfunctional Attitude Scale: A Preliminary Investigation", *62nd Annual meeting of the AERA*, Toronto, Ontario, Canada, March 27-31, 1978, p.33.
- WESTEN, Drew, SHEDLER Jonathan (2000). "A Prototype Matching Approach to Diagnosing Personality Disorders: Toward DSM-V", *Journal of Personality Disorders*, 14:109-126.
- WİDİGER, Thomas A. (2005). "Kişiliğin Boyutsal Bir Modeli", *Current Opinion in Psychiatry, Turkish Edition*, 1(1), Lippincott Williams and Wilkins.